

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-415-6-26>

ФОРЕНЗИК-ДІАГНОСТИКА ТА АУДИТ В УМОВАХ ВІДКРИТОЇ ЕКОНОМІКИ

У 2023 році реальний ВВП України виріс, за різними оцінками, на 5-5,5% [2], а також стрімко сповільнилися інфляційні процеси. Загалом оцінки економічних підсумків майже всіх експертів є одноставними: фактичні результати, з якими вітчизняна економіка увійшла в 2024 рік, виявилися кращими, ніж очікувалися майже всіма експертами на початку і у середині 2023 року [1; 2].

З огляду на складну, багатофакторну ситуацію в якій функціонує економіка України важливу та актуальну роль відіграє саме форензик-діагностика, яка являється невід'ємною складовою ефективної системи запобігання шахрайству, впровадженню дієвих інструментів запобігання та протидії пов'язаним з ним ризиками.

Шахрайство залишається постійною проблемою, як для країни загалом, так і для організацій та окремих осіб, що призводить до необхідності проактивного підходу до зменшення ризиків шахрайства та збитків, що є їх наслідком. Використання форензик-діагностики має ключове значення в цій боротьбі з шахрайством із різними інструментами та стратегіями, адаптованими до конкретних галузей.

Форензик-діагностика передбачає розробку та впровадження комплексу аудиторських, аналітичних та інших супутніх процедур на основі ризик-орієнтованого підходу, спрямований та виявлення саме тих сфер діяльності суб'єкта господарювання, які є найбільш вразливими до ризиків обману та шахрайства посадових осіб. Форензик-діагностика спрямована на вчасне, превентивне виявлення наявних та прихованих ризиків й викликів з метою підвищення ефективності господарювання, загалом, та підвищення довіри користувачів інформації до результатів фінансово-господарської діяльності компанії.

Корпоративне внутрішнє шахрайство стосується не лише дій управлінського персоналу, але також і того, яким чином керують

менеджери та різноманітні причини виникнення шахрайських дій на тлі висококонкурентного і глобального бізнес-середовища сучасного світу. В той час, коли випадки корпоративного внутрішнього шахрайства зростають, відсоток виявлених випадків шахрайських дій зменшується. Причиною частково можна назвати те, що управлінський персонал стурбований, що повідомляючи про корпоративне внутрішнє шахрайство, вони завдають шкоди репутації та іміджу компанії.

Виявлення та попередження корпоративного внутрішнього шахрайства є наріжним каменем надійного захисту від шахрайської діяльності, що є досить мінливою та адаптивною. Завдяки всебічному розумінню ключових компонентів і стратегій у цьому домені компанії можуть посилити свої заходи безпеки та надійно захиститись від потенційних загроз.

На законодавчому рівні відсутнє визначення поняття «форензик» і є відкритим для дискусії. З огляду на це вважаємо, що форензик є інструментом перевірки фінансових записів компанії чи окремих осіб для збору фактів та доказів виявлених правопорушень. Форензик включає досвід у сфері бухгалтерського обліку й аудиту, а також експертне знання чинного законодавства, нормативно-правових актів з питань господарської діяльності суб'єкта господарювання та містить широкий спектр слідчих дій для притягнення сторони до відповідальності за шахрайство, розтрата або інші фінансові злочини.

Міжнародна практика щодо реагування на випадки шахрайства полягає в залученні зовнішніх форензик-спеціалістів для проведення оцінки ризиків шахрайства, аналізу та розслідування таких випадків, а також формулювання практичних рішень щодо запобігання, виявлення та усунення наслідків шахрайства. Проте ситуація в Україні є дещо іншою.

В Україні форензик-діагностика є новим поняттям на ринку консалтингових послуг, і підприємці ще не мають повного розуміння важливості даного виду послуг для сталого розвитку їхнього бізнесу.

У вітчизняній практиці термін «форензик» почав використовуватись завдяки діяльності компаній «великої четвірки». Для українців форензик хоч і означає широкий спектр послуг, але спрямованих, у першу чергу, на виявлення шахрайства. Український бізнес досить часто відмовляється від послуг форензик-спеціалістів, тому що має хибне уявлення про саму суть форензик.

У розумінні європейського бізнесу, форензик – це комплекс заходів спрямованих на дослідження окресленого середовища, виявлення

слабких сторін, розробку рекомендацій щодо усунення шахрайства та впровадження, а результати залежать від мети, яку власник ставить перед аудитором. Крім того, форензик використовуються не лише для пошуку шляхів вирішення уже існуючих проблем, а й для виявлення ризиків та слабких місць, своєрідного попередження корпоративного внутрішнього шахрайства тощо.

Форензик-діагностика базується саме на розробці комплексних заходів, які враховують специфіку діяльності компанії та широкий спектр синергії внутрішніх і зовнішніх факторів впливу, з метою запобігання, виявлення, аналізу та своєчасного реагування на ризики шахрайства, які можуть поставити під загрозу життєздатність, репутацію та реалізацію місії компанії.

Література:

1. Економічні перспективи 2024-го року. URL: <https://zn.ua/ukr/macroeconomics/ekonomichni-perspektivi-2024-ho-dlja-ukrajini.html>
2. Самойлюк М., Левченко С. Економіка України у 2023 році: головне. URL: <https://ces.org.ua/ukrainian-economy-in-2023-tracker-overview/>